

Toppiemoppie, goed gedaan!

Een passende plek voor elk kind

Vorig schooljaar daalde het aantal leerlingen in het speciaal basisonderwijs met 3600. Toch is voor sommige kinderen het SBO nog altijd de beste plek. Dat laat het verhaal van Melika Doornkamp zien. Juf & Meester sprak met deze SBO-leerling en met leerkrachten van haar oude en nieuwe school.

Melika herinnert zich nog goed dat ze vier jaar geleden op de Belle van Zuylenschool kwam. 'Toen meester Fred me mijn nieuwe klas liet zien, zwaaiden alle kinderen naar mij. Ik voelde me meteen thuis. Op de 2e Marnixschool kon ik niet meekomen en dat lieten de andere kinderen goed merken. Dan zeiden ze bijvoorbeeld: "Jij kan niet rekenen", of "Ik ben hoger als jou"'. Het grootste verschil met haar oude school is volgens Melika dat de leerkrachten hier meer tijd aan haar besteden. 'Er zijn heel rustige klassen waar je goed kunt werken en als je zegt dat je iets niet snapt, komen ze je meteen helpen. Op de oude school had de juf daar geen tijd voor. Dat kon ook niet met 32 kinderen in de klas.'

Wat is Speciaal Basisonderwijs?

SBO-scholen (niet te verwarren met het speciaal onderwijs) hanteren dezelfde kern-doelen als gewone basisscholen. Het SBO is bedoeld voor kinderen die zich door leer-, gedrags- of opvoedingsproblemen niet optimaal kunnen ontwikkelen in het reguliere onderwijs.

Wat is passend onderwijs?

Sinds 2014 hebben scholen zorgplicht. Om ervoor te zorgen dat alle kinderen een passende plek krijgen, hebben scholen regionale samenwerkingsverbanden gevormd waarin regulier en speciaal onderwijs samenwerken. Uitgangspunt daarbij is: regulier als het kan, speciaal als het moet.

Voorgeschiedenis

Aan de inzet van de oude basisschool, de 2^e Marnixschool, heeft het in ieder geval niet gelegen. Zorgcoördinator Doesjka Kuhlemeier vertelt: 'Melika was een lief en behulpzaam meisje, maar ze zat zichzelf in de weg. Ze was meer bezig met haar omgeving dan met haar werk. We hebben daarom haar leerprogramma aangepast en er is veel contact geweest met thuis. Haar oma heeft met haar geoefend met lezen, en op school kreeg ze RT en verlengde instructie en werd ze begeleid op het gebied van taakwerkhouding. Ook op sociaal-emotioneel gebied hebben we haar ondersteund, bijvoorbeeld door haar onder begeleiding van een schoolmaatschappelijk werkster een sociale vaardigheidstraining te laten volgen. Er is ook een ambulante begeleider vanuit het SBO in de klas geweest voor observatie en advies. Ondanks al deze ondersteuning ging Melika onvoldoende vooruit.'

Werkhouding

Vooral die moeite met de werkhouding is herkenbaar voor Marlies Toet, locatieleider op de Belle van Zuylenschool: 'Toen ze hier kwam, ging ze haar eigen gang. Ze had het idee dat ze haar eigen

onderwijs moest organiseren. Ze schreef briefjes om dingen te onthouden en haar laatje was altijd overvol. Ze had enorme behoefte aan structuur. Wij kunnen dat bieden door kleine groepen: maximaal twaalf leerlingen tot en met groep 3 en tot zestien leerlingen daarna, en door het visualiseren van ons dagprogramma.' Inmiddels zit Melika in groep 8 en is die werkhouding flink verbeterd. 'Het klinkt misschien gek,' zegt Melika, 'maar ik vind werken op school nu het allerleukst. Deze school helpt je erbij om het werken leuk te maken.' Groepsleerkracht Vivian van Strien is trots op haar: 'Melika is heel gemotiveerd en wil graag naar het VMBO. Als ze zo doorgaat, gaat dat wel lukken. Taakgericht werken is voor onze leerlingen niet vanzelfsprekend. Wij geven heel duidelijk aan wat we van de kinderen verwachten. Op het bord schrijven we wat ze moeten doen en we werken met een stoplicht en een time timer. Kinderen die dat nodig hebben, krijgen een stappenplan op hun tafel. Stap 1 is "werk klaar leggen", stap 2 is "werk maken", enzovoort. Zodra ze een stap hebben uitgevoerd, mogen ze er een fiche achter leggen.'

Inzetten op zelfvertrouwen

Melika is heel blij met haar klas. 'Iedereen kan leuk met elkaar omgaan. En als er dan toch ruzie is, praten de kinderen het samen uit. Dat is beter dan met de juf erbij, want dan gaat elk kind zijn eigen verhaaltje ophangen.' Juf Vivian is volgens Melika de liefste juf. 'Je kunt altijd bij haar terecht als er iets is en ze gebruikt vaak grappige woorden.' *Toppiemoppie* is zo'n woord: goed gedaan. Dat zegt juf Vivian graag en vaak 'Kinderen op deze school hebben veel positieve bevestiging nodig. Als ze hier binnenkomen, hebben ze vaak een heel laag zelfbeeld. Wij geven vooral aandacht aan wat ze wél kunnen, zodat ze hun eigen kwaliteiten leren kennen. Je merkt vaak dat kinderen dan helemaal opbloeien. Zo kwam er laatst een oud-leerling langs om ons te bedanken. Dat hij bij ons op school kwam, had zijn leven veranderd, zei hij.'

‘Wij geven vooral aandacht aan wat ze wél kunnen’

Persoonlijk ontwikkelingsperspectief

Marlies: ‘Na de eerste zes weken krijgen alle leerlingen een persoonlijk ontwikkelingsperspectief. Doordat we allerlei specialismen in huis hebben, kunnen we echt finetunen op de behoeften en heel gerichte handelingsplannen schrijven.’
Vivian: ‘We betrekken kinderen heel actief bij hun eigen ontwikkeling. Zo voeren we aan het begin van het jaar altijd een gesprekje met de kinderen over wat en hoe ze willen leren. En dit jaar zijn we begonnen met het aanleggen van portfolio’s. Ze verzamelen werk waar ze trots op zijn en presenteren dat samen met hun leerkracht aan hun ouders.’

Talent ontdekken

‘We werken talentgericht,’ vertelt Marlies. ‘Op drie dagen verspreid door het jaar krijgen de kinderen allerlei workshops aangeboden op het gebied van sport, dans, make-up of handvaardigheid. Die praktische vaardigheden zijn heel belangrijk voor hun zelfvertrouwen. Vooraf inventariseren we de interesses. De kinderen bepalen zelf wat ze willen leren.’

Melika heeft wel een heel bijzonder talent: ze doet aan vzwemmen. Daarbij zwem je als een zeemeermin met je voeten in een vin. Ze neemt deel aan internationale wedstrijden, binnenkort in Leipzig. Het is haar droom om duikster te worden, maar mocht dat niet lukken, dan zijn er voor haar nog allerlei andere mogelijkheden, bijvoorbeeld in de verzorging. ‘Melika valt echt op door sociaal gedrag,’ vertelt Vivian. ‘Dat merk je in de klas, maar ook als we naar het bejaardentehuis gaan. Daar komen we bijvoorbeeld om liedjes te zingen, zelfgemaakte kerstkaarten uit te delen, spelletjes te doen of mensen te interviewen over vroeger. Zo ervaren de kinderen dat zij andere mensen kunnen helpen. Het is mooi om te zien hoe makkelijk Melika met die mensen omgaat.’

Passend onderwijs

Melika heeft binnen het SBO haar weg gevonden. Maar zou zij binnen het huidige systeem van passend onderwijs ook doorverwezen zijn? Melika

en Doesjka denken allebei van niet. ‘Daarvoor heeft Melika een te hoog IQ,’ zegt Doesjka, ‘er gelden nu andere criteria.’ Marlies ziet dat kinderen met speciale behoeften vaak te lang op een reguliere basisschool zitten. ‘Dat gebeurt met de beste bedoelingen. Maar in groep 5 of 6 komen ze dan alsnog bij ons en zijn ze vaak zwaar gefrustreerd. Het ontbreekt het reguliere onderwijs gewoon aan de mogelijkheden om kinderen met extra ondersteuningsbehoefte goed te begeleiden.’ Volgens Doesjka vraagt goed passend onderwijs om meer investering. Toch vinden beiden dat het uitgangspunt goed is. Marlies: ‘De samenwerking tussen scholen moet verder worden geïntensiveerd en screening zou al in een vroeg stadium moeten plaatsvinden. De Belle van Zuylenschool werkt daarom nauw samen met het medisch kinderdagverblijf en diverse centra voor kinderopvang. Kinderen met intensieve ondersteuningsbehoeften kunnen daardoor sneller bij ons terecht om te kijken welke onderwijssetting het meest passend is voor de verdere schoolontwikkeling. We kijken dan ook naar een mogelijke terugplaatsing in het regulier onderwijs.’

Doesjka benadrukt hoe belangrijk het is dat kinderen worden gezien en gehoord. Leerkrachten moeten kunnen interpreteren wat een kind zegt met zijn of haar gedrag. Ze helpt leerkrachten daarbij door beeldcoaching. Doesjka: ‘Niet het IQ zou doorslaggevend moeten zijn om een kind naar het SBO te verwijzen, maar hoe het kind zich voelt en ontwikkelt. De leerbaarheid staat voorop.’

Wat is de procedure?

Uit een onderzoeksrapport van DUO (augustus 2015) onder leerkrachten in het PO blijkt dat 61% het eens is met de uitgangspunten van passend onderwijs, maar...

- 70% vindt dat het huidige beleid ten koste gaat van de gewone leerlingen.
- 84% heeft te weinig tijd om leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften goed te helpen.
- 99% heeft behoefte aan meer handen in de klas.
- 66% verwacht dat ‘speciale’ leerlingen het alsnog niet redden in regulier onderwijs.